

ESKILSÄTERS KYRKOGRÅRD

Fastighetsbeteckning: Eskilsäters kyrka 1:1, Smedsgården 1:5

ALLMÄN BESKRIVNING OCH HISTORIK

Eskilsäter socken ligger längst ut på halvön Värmlandsnäs i Vänern och socknen saknar tätort. Landskapet består delvis av skog och delvis av öppet landskap. Till församlingen hör en omfattande skärgård i Vänern med bland annat Lurö. Socknens närhet till Vänern har gjort sjöfart till en viktig inkomstkälla och båtvarv har funnits på flera platser. Befolkningens mängden på öarna har minskat kraftigt. På Lurö bodde år 1920 49 personer, men idag endast ett fåtal året runt-boende. Öar som tidigare varit bebodda har idag inga bofasta alls. Området är rikt på fornlämningar, bland annat hällkistor, rösegravar av bronsåldertyp och hällristningar. Här återfinns också två mindre gravfält från järnåldern och ett höggravfält vid kyrkan från yngre järnåldern. Fornlämningarna vittnar om bygdens betydelse redan före kristendomens genombrott.

Befolkningsutveckling i Eskilsäters socken

1805: 669 invånare, 1885: 1026
invånare, 1900: 840 invånare,
1961: 477 invånare, 1995: 262
invånare.

Gravskick och antal begravningar

På kyrkogården finns kistgravar
och urngravar. De senaste åren har
ett fåtal begravningar skett på kyr-
kogården varje år.

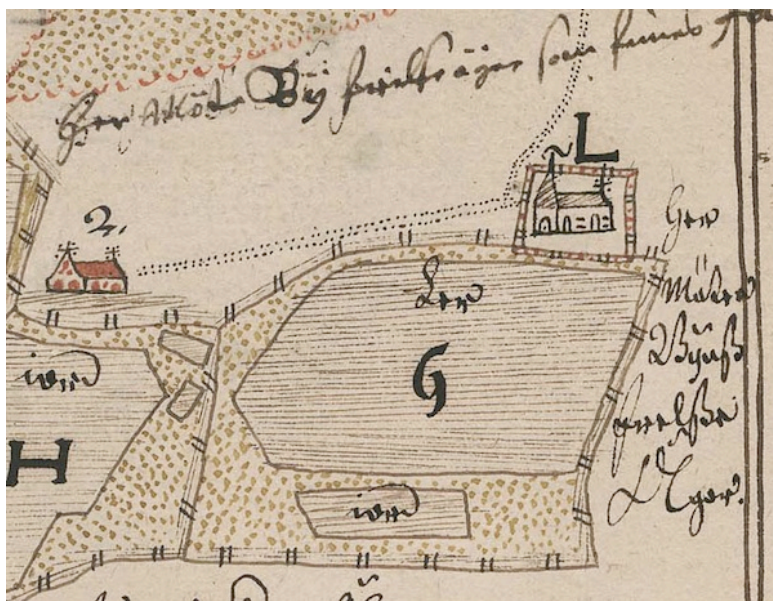
Kyrkan ligger cirka tre mil söder om Säffle och är väl synlig i det flacka landskapet, intill landsvägen från Säffle till Ekenäs. Norr om kyrkan finns agrart anknuten bebyggelse och en lanthandel. I öster och söder finns jordbrukslandskap, och i väster gården och bebyggelse.

Kyrkogårdens historik

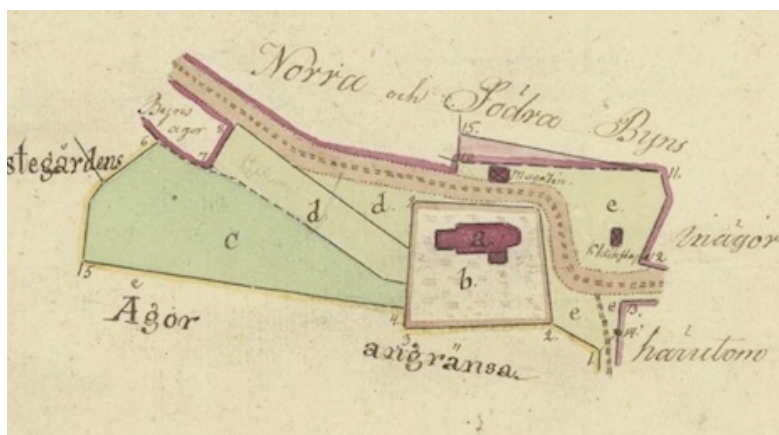
Kyrkan har delar från 1100-talet och tillbyggdes troligen under senmedeltiden med ett ofullbordat torn. Under 1600-talets senare del förlängdes kyrkan mot öster med ett tresidigt avslutat kor. I putsen är flera av den medeltida kyrkans muröppningar markerade. De äldre delarna gör kyrkan till en av Värmlands äldsta byggnader. Sedan västtornet blev klart 1896 har exteriören förändrats marginellt.

Kyrkogårdens äldsta delar söder och väster om kyrkan är troligtvis anlagda under tidig medeltid.

På 1600-talets andra hälft byggdes ett gravkor för adelsätten Silfverswärd. Vid mitten av 1700-talet skänktes gravkoret till församlingen för att användas som sakristia. Gravarna flyttades då till ett benhus vid södra väggen, vilket idag markeras av stenar i marken.

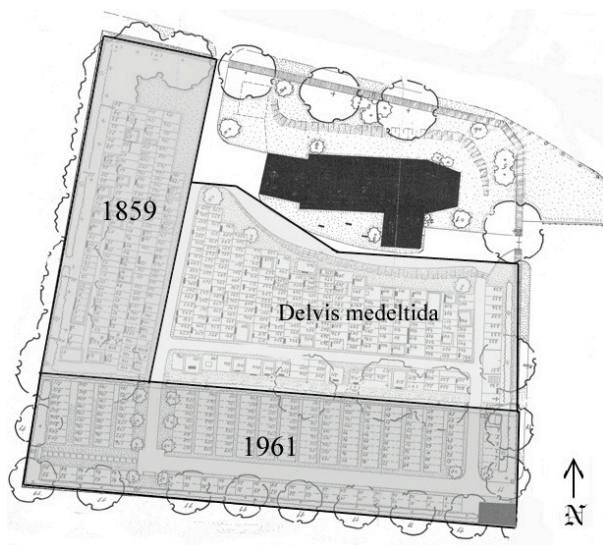
Karta från 1647. Kyrkogården är utritad som ett omgärdat, kvadratisk område runt kyrkan. Huset till vänster är prästgården. Karta från Lantmäteriet.

Karta från 1815. Öster om kyrkogården finns en klockstapel markerad. Karta från Lantmäteriet.

Under 1800-talet gjordes en inventarieförteckning på vilken sex stycken gravvårdar på kyrkogården fanns med. Av dessa har tre eller fyra bevarats till idag, bland annat de två stenkorsen som står intill kyrkan. Den första dokumenterade utvidgningen gjordes västerut 1859 men dessförinnan hade vid flera tillfällen uppfyllningar av kyrkogården skett. En klockstapel har funnits öster om kyrkan. Den revs troligtvis i samband med att kyrkans torn stod färdigt år 1896.

Gångarna på kyrkogården tillkom 1932 i samband med uppfyllnad av ojämnheter i marken. Gravstenar har någon gång under 1900-talet flyttats för att få raka gravrader.

Karta med kyrkogårdens årsringar. Kvarter 1 utgörs av de äldre delarna. 1961 års utvidgning utgör kvarter 2.

1961 utvidgades kyrkogården söderut och samtidigt omgestaltades kyrkogårdens äldre del, efter ritningar av trädgårdsarkitekt Samuel Kaldén, som har gjort de flesta utvidgningarna på kyrkogårdarna i Säffle kommun under mitten av 1900-talet. Det nya området skulle rymma drygt 200 gravar. Omgestaltningen av den äldre delen innebar omläggning av gräsmattor, justering av gångar och nytillkomna gångar till den nyanlagda kyrkogårdsdelen. Närmast kyrkan anlades gräsmatta och marken norr om kyrkan avsläntades och nya buskar planterades längs muren i norr. I samband med utvidgningen och omgestaltningen utvidgades parkeringsplatsen öster om kyrkogården. Intill den anlades också en grönyta omgiven av ankarkätting och med ett ankare placerat på gräsmattan.

I Kaldéns omgestaltning ingick att befintliga grusgravar skulle förses med gräsmatta och att stenramar skulle tas bort eller sänkas i nivå med gräsmattan. Han ville uppnå stora, sammanhängande gräsytor, helt enligt tidens ideal. Inga nya stenramar, inte heller små ramar i form av blomlådor, skulle få anläggas. Anledningarna var att stenramar försvårar underhållsarbetet och att gravinramning gav platsen "en hård och kall ton". Kaldén menade att en kyrkogård med enhetligt utformade gravvårdar skulle ge ett lugnt och sammanhängande grönt rum och gav i sina kyrkogårdsritningar alltid riktlinjer för hur gravstenar på olika delar av kyrkogården borde utformas.

Ett bårhus fanns tidigare norr om kyrkan. Det revs under mitten av 1900-talet. Det nya bårhuset uppfördes 1960 i samband med kyrkogårdens utvidgning. I samband med 1960-talets omgestaltning skedde också förändringar med vegetationen. Längs den tidigare södra gränsen, som blev gräns mellan den gamla och den nya kyrkogårdsdelen, togs träd ned för att låta några lönnar och almar stå fritt och markera denna gräns. Gamla syrensnår togs också ned här och ersattes av en låg måbärshäck. Utmed det

nya kyrkogårdsområdets södra gräns planterades lind och en måbärshäck innanför muren. Personalbyggnaden utanför kyrkogården uppfördes på 1980-talet.

Fotografi av okänd ålder. På bilden syns bårhuset som revs 1960 och till höger i bild skymtas en klockstapel. Få gravstenar finns på kyrkogården. Fotograf okänd. Foto från Riksantikvarieämbetet.

KYRKOGÅRDEN IDAG

Kyrkogården är närmast kvadratisk till formen och har sin största utbredning söder och väster om kyrkan. Öster och norr om kyrkan finns inga gravplatser.

Kyrkogården omgärdas av en kallmurad sten- och stödmur, uppbyggd av mindre stenar kring den äldre delen av kyrkogården och större kring delen från 1960-talet. Muren följer platsens topografi och slingrar sig kring kyrkogården. En måbärshäck växer alldeles innanför muren i söder, öster och väster.

Till kyrkogården finns tre ingångar med enkelt utformade, svartmålade pargrindar i smidesjärn. Inga egentliga grindstolpar finns, men muren har höjts intill ingångarna. Till ingången i kvarter 2 fungerar två resta stenar som grindstolpar. Huvudingången ligger i norr där en mindre, grusbelagd parkeringsyta finns. Även i öster finns en grusplan avsedd för parkering. Utanför muren öster om kyrkogården finns en gräsyta med ett ankare placerat. Platsen omgärdas av ankarkätting.

Kyrkogårdens gångar är grusbelagda. Från den norra ingången går en grusad gång rakt över kyrkogården och från den leder smala grusgångar i rät vinkel åt öster. En plattgång finns i kvarter 2. Från grusgången längs kyrkans södra långsida leder en trappa upp till kvarter 1 som ligger något högre.

Kvarter

Kyrkogården är indelad i två kvarter: de äldsta delarna utgör kvarter 1 och utvidgningen i söder kvarter 2. Kvarteren skiljs åt av en låg måbärshäck och en rad träd.

På en gräsbevuxen yta nära kyrkans södra långshusvägg finns kyrkogårdens fyra äldsta gravvårdar. Två är stående och har formen av kors. På ett av dessa finns året 1686. En liggande stenhäll återfanns som trappsten och fick sedan sin placering på kyrkogården.

Kvarter 1 är det äldsta av de två. Marken består av gräsmatta och genom kvarteret går grusgångar. Några få gravvårdar är från 1800-talet och övriga från 1900-talet fram till idag, vilket ger variation i utseende och ålder. De äldsta gravarna finns söder om kyrkan, medan området västerut började användas som kyrkogård senare. Här finns bland annat en gravsten från 1822 med inskriptionen "Här hvilar det förgängliga af enkefru Anna G. Strandberg". Ett fåtal gjutjärnskors finns. Kvarteret visar på en blandning av höga, låga, enkla och påkostade gravvårdar. Det finns ett antal ramgravar, men flera av dessa är antingen helt eller delvis överväxta av gräs. Endast nio grusgravar återstår på kyrkogården, men många fler har funnits. Tre gravar som omgärdas av staket och en av häck.

Kvarter 2 anlades på 1960-talet vilket går att avläsa på gravvårdarna som i väster är från denna period. Det är tidstypiskt utformat med breda, låga gravstenarna i enhetlig storlek som står i raka rader, vilket gör kvarteret mer homogent utseendemässigt än kvarter 1. Majoriteten av gravvårdarna i båda kvarteren är placerade med framsidorna åt öster.

Inskriptioner och titlar

På Eskilsäters kyrkogård finns många gravstenar med titlar kopplade till sjöfart. På många stenar finns också inskriptioner med Orts- och gårdsmamn, samt dekor med fyrar och båtar. Några gravstenar har citat som anknyter till den begravdes yrke som sjöman eller fyrvaktare. Detta är av både lokalhistoriskt och samhällshistoriskt värde då det berättar om en förändrad befolkningsstruktur och om yrken som inte längre eller knappt finns kvar idag, exempelvis fyrvaktare, fyrmästare och kronolots. Ett antal gravvårdar med titlar kopplade till sjöfart har pekats ut som mycket värdefulla och ska bevaras. Även titlar som lantbrukare och hemmansägare förekommer och visar på bygdens jordbrukstradition vid sidan om sjöfarten.

Vegetation

Kyrkogården omges av en trädkrans som utgörs av alm och lönn runt de äldre delarna och lind kring de nyare delarna i söder. Några lönnar och almar står kvar mellan kvarter 1 och 2 och markerar gränsen mellan kyrkogårdens äldre del och utvidgningen. Häckar i måbär förekommer endast i mindre omfattning längs kyrkogårdsmuren samt mellan de två kvarteren. Inga planteringar eller häckar finns inne i kvarteren.

Byggnader

Kyrkan är murad i sten och är vitputsad. Sadeltaket är valmat och klätt med skiffer. Ett torn finns i väster och kröns av en spira med kula och kors. Ingången sker från väster genom tornets bottenplan. I putsen är flera av den medeltida kyrkans muröppningar markerade och söder om vapenhuset markerar stenar i marken var ett benhus tidigare har stått.

Bårhuset från 1960-talet ligger i kyrkogårdens sydöstra hörn. Byggnaden är rektangulär och delvis putsad, med sadeltak med skifferläggning och kopparnock. Dörren finns på den östra kortsidan och är brun och fiskbensmönstrad. På östra taknockskanten finns ett kors av koppar.

Utanför kyrkogårdsmuren i nordväst finns en låg, panelklädd, faluröd byggnad med personalutrymmen och toalett.

Övrigt

Två grönmålade träbänkar står längs kyrkogårdens södra sida. Kring en av dem är buskar planterade i en halvcirkel. Inga blomsterplanteringar eller konstnärlig utsmyckning finns på kyrkogården. Belysning finns i form av armaturer vid ingångarna, gångarna och längs murens utsida i öster. Armaturerna har svarta stolpar och lyktor med gulfärgat glas och kopparhuv.

Bårhuset, kyrkogårdsmuren, inskription med sjöfartskoppling och kyrkogårdens äldsta gravstenar.

Sammanfattning av kyrkogårdens karaktär

Eskilsäters kyrkogård ligger längs landsvägen mellan Säffle och Ekenäs, med omkringliggande jordbrukslandskap. Vyerna mot det omgivande landskapet är en viktig del av kyrkogårdens karaktär. Kyrkogården är en liten landsbygds kyrkogård där bygdens alla människor begravts bredvid varandra oavsett status; hemmansägare nära backstusittare. På kyrkogårdens äldre delar finns högresta och mindre gravstenar blandade, utan tydlig social indelning. De äldsta gravstenarna är från 1600-talet. Tillsammans med 1800-talets gjutjärnskors och det tidiga 1900-talets grusgravar visar de på kyrkogårdens långa kontinuitet och ger den ett varierat utseende. Bygdens anknytning till sjöfart syns genom titlar på gravstenar. Exempel är fyrvaktare, fyrmästare, fiskare, sjökapten, skepparen, lots och kronolotsen. Fyrtorn och båtar förekommer som dekor på gravstenar. Omgestaltning på 1960-talet gav kyrkogården mycket av den karaktär som vi ser idag med sammanhängande gräsmattor och ”nedtonade” ramgravar. Hur ramgravarna ska hanteras har varit oklart, varför de varken är välbevarade eller borttagna.

LAGSKYDD

Kyrkogården är tillkommen före 1940 och skyddas därmed av kulturminneslagens 4 kap 3 § som säger att ”kyrkotomter som har tillkommit före utgången av år 1939 får inte på något väsentligt sätt ändras utan tillstånd av länsstyrelsen.” Tillstånd krävs alltid för utvidgning av tomten och för uppförande eller väsentlig ändring av byggnader, murar, portaler eller andra fasta anordningar på tomten. Detta skydd omfattar även de delar av kyrkogården som är tillkomna efter 1939. Vid frågor kring förändringar och tillstånd kontakta gärna Länsstyrelsen i Värmlands län.

ATT SÄRSKILT TÄNKA PÅ I FÖRVALTNING OCH ANVÄNDNING AV KYRKOGRÅDEN

Viktigt för helheten

- Sten- och stödmurarna av olika ålder är viktiga arkitektoniska inslag i kyrkomiljön och kulturlandskapet, och avgränsar kyrkogården både fysiskt och symboliskt från omkringliggande landskap.
- Kyrkogårdens ingångar och grindar.
- På kyrkogården finns genom planformen, liksom genom en rad av träd och en häck, en tydlig indelning mellan den äldre och den senast tillkomna delen vilket har ett pedagogiskt värde.
- De gångar på kyrkogården som är grusbelagda bör bevaras sådana.
- Grus- och ramgravar bidrar till kyrkogårdens karaktär och berättar om ett vanligt sätt att utforma gravvårdar under en del av 1800- och 1900-talen. Samtliga ramgravar bör bevaras medan de som har utpekats som mycket kulturhistoriskt värdefulla ska bevaras.

- Gravkultur från sent 1800-tal och tidigt 1900-tal som finns kvar genom högresta gravstenar, grus- och ramgravar samt gravvårdar omgärdade av staket eller häck.
- Titlar, inskriptioner och dekor med anknytning till sjöfart.

Vegetation

- Den antagna trädvårdsplanen ska följas.
- Trädkransen är ett viktigt inslag i landskapet och avgränsar kyrkogården fysiskt och symboliskt från omgivningarna.
- Träden och häcken som markerar var kyrkogårdens tidigare yttre gräns gick och idag utgör gräns mellan kvarter 1 och 2 fyller en miljöskapande och pedagogisk funktion.

ESKILSÄTERS KYRKOGRÅRD - MYCKET VÄRDEFULLA GRAVVÅRDAR

Återlämnade:

Gravnummer: "sten 1"

Tillkomstår: 1600-tal

Urvalskriterium: Hög ålder

Karaktäristik: Stående sten i form av ett kors. En cirkel med en blomma i dekorerar mitten av korset. Inskription: "IHS/POS ISD/EOD". Står i grupp med tre andra äldre stenar.

Gravnummer: "sten 2"

Tillkomstår: 1600-tal?

Urvalskriterium: Hög ålder

Karaktäristik: Stående sten med inskriptioner på fram- och baksida, bl a: "Her ligger begravden salig Lars Larson med twenne sina hustrur Ingeborg Erichs-dott og Ingeborg Stensd. Gud förlene (them) Og os allom en salig upståndelse".

Gravnummer: "sten 3"

Tillkomstår: 1600-1700-tal

Urvalskriterium: Hög ålder

Karaktäristik: Liggande gravhäll i grupp med tre andra gravstenar av hög ålder. Inskription över stor del av ovansidan.

Gravnummer: "sten 4"

Tillkomstår: 1686

Urvalskriterium: Hög ålder

Karaktäristik: Stående sten i form av ett kors. Inskription: "IHS/MPS MS DB MD PMS/CMD MMD SMS CMD/1686". Står i grupp med tre andra stenar av hög ålder.

Gravnummer: 07 01 347-348

Tillkomstår: 1930-tal

Urvalskriterium: Inskription med lokalhistoriskt värde, tidstypisk

Karaktäristik: Stående bred, låg sten med bruten topp och "horn". I det triangelformade överpartiet en solnedgång. Inskription: "Skepparen 1854 Olaus Jonsson 1937. Hans maka 1857 Otilia 1903".

Ej återlämnade Mycket värdefulla gravvårdar:

Gravnummer: 07 01 60 Tillkomstår: sent 1800-tal

Urvalskriterium: Material - gjutjärn, hög ålder, tidstypiskt

Karaktäristik: Gjutjärnskors med dekor med stjärnor och en flicka bärandes på ett kors. Inskription "Maria Lovisa Johansson Född D. 30 okt. 1870. Död D. 9 sept. 1894".

Gravnummer: 07 01 139 Tillkomstår: 1890-tal

Urvalskriterium: Material - gjutjärn, hög ålder, tidstypiskt

Karaktäristik: Gjutjärnskors. Inskription "Här vilar Anders Gustaf Erikson Född den 14/10 1855 Död 1/3 1893 Djupt sörjd och saknad."

Gravnummer: 07 01 412 Tillkomstår: 1890-tal

Urvalskriterium: Material - gjutjärn, hög ålder, tidstypiskt

Karaktäristik: Gjutjärnskors från 1890-tal med inskriptionen "Här hvilar. Jan. Henrik. Nilsson F. D. 12. sep. 1873. D.D. 2 jan. 1893".

Gravnummer: 07 01 229 Tillkomstår: 1850-tal

Urvalskriterium: Material – gjutjärn, hög ålder, tidstypiskt.

Karaktäristik: Gjutjärnskors med inskriptionen "Therese och Louise 1857".

Gravnummer: 07 01 391 Tillkomstår: 1850-tal

Urvalskriterium: Material - gjutjärn hög ålder, tidstypiskt, lokalhistoriskt värde

Karaktäristik: Gjutjärnskors med inskription "Kronolotsen Joh Lindblad Född d 5 jun. 1788 Död d 29 nov 1852". Dekor med ängel vid korsets fot.

Gravnummer: 07 01 17-18 Tillkomstår: 1931

Urvalskriterium: Tidstypisk

Karaktäristik: Svart, stående sten som smalnar av uppåt. Dekor av en stjärna och en stiliserad bladdranka. Inskription: "Gustaf Olsson Godås *1856 +1932 Hustrun Maria *1853 +1931". Något ovanlig form, men tidstypiskt form- och bildspråk.

Gravnummer: 07 01 65 Tillkomstår: 1934 resp. 1980

Urvalskriterium: Inskription med lokalhistoriskt värde

Karaktäristik: Två likadant utformade liggande stenar intill varandra. Överst ett försänkt kors. Inskriptioner: "Sjömannen Gösta Magnusson* 1901 + 1934 Bergstorp" och "Sjuksköterskan Olga Magnusson* 26/7 1888 + 6/9 1980".

Gravnummer: 07 01 94-95 Tillkomstår: 1950-tal

Urvalskriterium: Inskription med lokalhistoriskt värde, konstnärligt värde

Karaktäristik: Bred och låg gravsten med en bronsrelief av W. Falk föreställande en sörjande kvinna med en oljelampa i händerna. Inskription: "Skepparen Karl Johansson 1905 - 1980 Makan Hilma 1901 - 1953 Gaperhult".

Gravnummer: 07 01 123-124 Tillkomstår: 1958

Urvalskriterium: Tidstypisk, ovanlig dekor

Karaktäristik: Stående bred och låg sten med dekor av en hand som håller ett timglas. "Karl Johansson * 1901 + 1963 / Hans maka Henny * 1900 + 1958 / Åkersberg". Stenens dekor förekommer på ett fåtal gravvårdar i området, men detta är den enda på kyrkogården.

Gravnummer: 07 01 148 Tillkomstår: 1940

Urvalskriterium: Tidstypisk

Karaktäristik: Liten, stående smal och hög gravsten. Dekor av en tänd fackla. Inskription: "Olaus Olsson * 1851 + 1918 Hustrun Sofia * 1854 + 1940". Enkel, men något ovanlig utformning.

Gravnummer: 07 01 156 Tillkomstår: 1890-1910-tal

Urvalskriterium: Konstnärligt värde

Karaktäristik: Gravsten med något ovanlig form, triangelformade sidor och en avrundad baksida. Inskriptionen finns inuti en polerad sköld. "Johan Andersson *1841 +1891 Amanda Andersson *1855 +1914". Detta är den enda gravstenen med denna utformning på kyrkogårdarna i Säffle kommun.

Gravnummer: 07 01 160-162 Tillkomstår: 1900-talets mitt

Urvalskriterium: Inskription och dekor med lokalhistoriskt värde

Karaktäristik: Bred och låg gravsten med dekor föreställande Lurös fyr och fyrvaktarbostad. Inskription: "Fyrvaktaren Edvard Ottersten *1859 +1938 Hustrun Anna... " och "Men på de vida vatten var finner jag dock väg. Jo du mig visar vägen ty själv du vägen är. Sv. Ps. 595:2-3."

Gravnummer: 07 01 177-178 Tillkomstår: 1945

Urvalskriterium: Inskription med lokalhistoriskt värde

Karaktäristik: Grusgrav med stenram som har hörnstenar och profilerad framkant. En stående, bred och låg sten med tempelform. Huggen dekor föreställande ett bevingat timglas. Inskription: "Sjökapten Anders Andersson * 1852 + 1945 Hustrun Gunilla / * 1864 + 1945 Geterud".

Gravnummer: 07 01 211 Tillkomstår: ca 1850

Urvalskriterium: Tidstypisk, hög ålder, material - gjutjärn

Karaktäristik: En av de mest påkostade gravvårdarna på kyrkogården med gravsten i labrador och gjutjärnsstaket med dekor av nedåtvända facklor. Inskription "Fruarna ...".

Gravnummer: 07 01 258a Tillkomstår: 1911

Urvalskriterium: Tidstypisk, inskription

Karaktäristik: Stående hög och smal gravsten med rundad topp. Svart, polerad framsida med dekor av kors i en krans av liljearankor. Inskription: "Poststationsföreståndaren A. Linder *3/10 1846 +21/1 1911 Hustrun Augusta *4/2 1852 +17/5 1935 Rest af tacksamma församlingsbor".

Gravnummer: 07 01 290

Tillkomstår: Tidigt 1800-tal

Urvalskriterium: Hög ålder, ålderdomlig inskription

Karaktäristik: Rosagrå sten med bruten topp. Överst en sol/stjärna. Inskription "Här hvilar det förgängliga af enkefru Anna G. Strandberg född den 14 november 1770 Död den 14 mars 1822".

Gravnummer: 07 01 321-322 Tillkomstår: 1917

Urvalskriterium: Hantverksmässigt tillverkad med fin dekor, inskription

Karaktäristik: Stående, hög och smal gravsten med asymmetrisk topp. Ett fint linjemönster finns längs stenens ytterkanter. Inskription "Hemmansägare Karl Olsson *1853 +1934 Hustru Kristina Olsson *1854 +1917 Fr. Gunnerud".

Gravnummer: 07 01 362 Tillkomstår: 1800-1970

Urvalskriterium: Hög ålder, material – smidesjärn, miljöskapande värde

Karaktäristik: Grusgrav med staket, en stående sten och fyra liggande stenar, varav två är av hög ålder – tidigt 1800-tal, och övriga är tillkomna på 1900-tal.

Gravnummer: 07 01 375 Tillkomstår: tidigt 1900-tal

Urvalskriterium: Material – smidesjärn, tidstypisk

Karaktäristik: Gravvård med tidstypisk utformning och ett lågt järnstaket. Inskription "Hemmansägaren..."

Gravnummer: 07 01 384 Tillkomstår: 1890-1900-tal

Urvalskriterium: Inskription med lokalhistoriskt värde

Karaktäristik: Liten stående sten i svart granit med spetsig topp. Grövre sidor, slät och polerad framsida. Överst en stjärna. Inskription: "Lotsen Olaus Svensson. Helena Svensson Född Ottersten".

Gravnummer: 07 02 190-191 Tillkomstår: 1960-70-tal

Urvalskriterium: Inskription och dekor med lokalhistoriskt värde

Karaktäristik: Stående, bred och låg sten med rundade hörn. Polerad framsida. Till vänster bild på en fyr. Inskription: "Fyrmästaren Carl Ottersten * 1883 + 1978 hans maka Adina Ottersten * 1890 + 1965 Ekenäs".